

Después de la crisis. Por un futuro sin marginación.

Alain Touraine

2011. Barcelona: Editorial Paidós

Alain Touraine, expert en societat postindustrial i moviments socials, aborda al seu últim llibre la crisi econòmica. La seva aportació, partint de la interrogació «què li queda per dir al sociòleg sobre la crisi?», pretén respondre a dues qüestions principals: en què es converteix la *vida social* quan una crisi separa l'economia de la resta de la societat?; i, més enllà, corren risc les nostres societats de patir una cascada de crisis o són capaces de descobrir i construir un nou tipus de vida social, una *situació postsocial*?

En les darreres obres, Alain Touraine ha estudiat la nova escala social que s'està instal·lant a les societats europees després d'aquests anys d'agonia: algunes categories es desprenen tant per dalt (la *rebel·lió* de les elits) com per baix (els *desafiliats* del sistema). L'ex-

trem enriquiment de les rendes més altes és fàcil de comprovar —tot i que a vegades els guanys són tan grans que són quasi imaginaris—, mentre que la misèria dels *pobres* (aturats, gent gran, joves, famílies monoparentals...) és menys visible. La seva diagnosi no és ni nova ni original, però cal fer-la present per les greus conseqüències socials que comporta: després de la Gran Recessió, els extrems s'han allunyat i han disminuït les classes mitjanes. Així ho recorda, també, en la seva darrera publicació.

Después de la crisis es construeix en dues parts. A la primera, «La crisis en situación», ens presenta un estat de la qüestió. Touraine es remunta al 24 d'octubre de 1929 per recordar que aquella crisi encara no està resolta. Alerta que, si bé l'actual crisi és menys dramàtica que la del 29, és més inquietant i fins i tot més difícil de superar, perquè les seves conseqüències es veuen multiplicades pels efectes de la globalització econòmica i finance-

ra, que destrueix tots els vincles entre l'economia i la societat. Recorda que, en el terreny purament econòmic, encara no estem sortint de la crisi: amb els casos de països com Espanya, Grècia, Irlanda o Portugal no podem parlar de sortida. Sent optimistes, com a molt, diu Touraine, podríem parlar d'estancament. En aquesta primera part, explica l'actual crisi fent anar un marc interpretatiu que es mou entre el canvi de models socials, l'europèïtat, el declivi de la societat masculina, la crisi del capitalisme, la descomposició de la vida social, la desaparició de l'actor social i la idea de retorn al moralisme i l'humanisme.

«La sociedad posible» és la segona part del llibre. De caire més especulatiu, és aquesta la part més interessant i amb aportacions més innovadores. Resulta especialment inspirador el concepte de *situació postsocial* que ens planteja —aquella en què les reivindicacions desborden els objectius econòmics— i la presentació de quatre hipòtesis de *societat futura*. Breument, aquestes hipòtesis es poden explicar de la següent manera:

Les tres primeres les qualifica de *falses*, és a dir, que no servien com a solucionadores reals del problema i que hauríem de descartar. Una primera seria el retorn al *statu quo ante*, és a dir, al *business as usual*. Una segona seria el debilitament durador de tots els actors socials i de l'Estat, en una situació dominada per la desorganització econò-

mica. La tercera hipòtesi, que anomena de Tocqueville, seria una situació de recuperació de les economies occidentals, una superació de les debilitats per part de les economies emergents, un nou llenguatge dels moviments socials i reivindicatius, un alliberament de les empreses de la dominació del capital financer, és a dir, parafrasejant John K. Galbraith, un retorn a l'època dels *executives*.

Cap d'aquestes tres hipòtesis creu en la reconstrucció de les societats industrials. És per això que planteja una quarta hipòtesi. Aquesta és formulada de manera complexa, i se sintetitza en la idea de *situació postsocial*. Per arribar-hi cal la «construcció d'una nova vida social, basada ja no en una redistribució de la renda nacional, sinó en la consolidació de la defensa dels drets universals de l'home i la dona com a única arma possible contra l'aparent triomf de l'economia globalitzada».

Després de la seva anàlisi, Touraine tanca el llibre amb cinc conclusions. 1) Hem d'evitar plantejar el problema de la crisi en termes de *lluita de classes* o combat entre categories socials. La crisi és el resultat de la ruptura imposada pels financers entre els seus interessos i el conjunt de la població: la societat industrial capitalista ha estat destruïda per l'acció irresponsable d'alguns financers. Per tant, cal reconstruir la societat de mode que els líders de l'economia estiguin obligats per l'Estat a tenir en compte les reaccions i els interessos de

la població. És a dir, cal fer que siguin impossibles les conductes que han desencadenat la crisi. 2) S'ha d'assumir que no és possible ni tornar al passat ni retornar la vida a les societats industrials. 3) Tenim dues vies per trobar solucions: o bé ens abandonem a les crisis fins a la catàstrofe final, o bé construïm un *nou tipus* de vida econòmica i social. Òbviament, Touraine aposta per aquesta última: necessitem un projecte de construcció de noves relacions socials i de noves institucions. Passem de la *catàstrofe* a la *refundació*. 4) Cal que oblidem allò de la *guerra dels déus* de Max Weber per evitar immiscir-nos en una vida de violència i descomposició dels actors. Apel·lem als drets universals de tots els éssers humans i tornem a donar vida a un humanisme respectuós amb les exigències dels homes i les dones. 5) Finalment, Touraine crida a una renovació dels diversos moviments socials: el feminisme o l'ecologisme han de reformular-se i prendre protagonisme. És necessari que transformem la idea general de defensa dels drets humans cap a noves vies menys jurídiques i més vives i properes a les relacions socials.

En síntesi, Touraine ens proposa un gran repte: la resposta més eficaç a una crisi és la *reconstrucció de les relacions entre els actors econòmics i la formulació dels seus valors comuns i de noves intervencions públiques*. És hora de reconèixer que una crisi no és una simple avaria. Si bé hem conquerit drets i llibertats, és hora ara de defensar-los,

creant un moviment que, partint de les demandes i les reivindicacions de la majoria, torni a donar vida al món polític, alhora que el controli. I avisa: «a ningú se li escapa que la dificultat és immensa i el fracàs molt probable».

PALOMA PONTÓN

Sociología de la cultura. Una breve introducción

Antonio Martín Cabello

2011. Madrid: Universitas.

La cultura, como referente básico, como unidad fundamental de toda sociedad, como estructura cambiante, adaptable según las circunstancias de cada generación e intergeneracional y como referente histórico, por ser la herencia de generaciones pasadas, pero realidad asimilada por las presentes y, a la vez, condición sine qua non para el futuro, queda perfectamente recogida en esta obra del profesor Martín Cabello.

La presente publicación no es un trabajo aislado ni casual, sino el resultado de una línea de investigación iniciada hace algunos años y que se concreta en obras como *La Escuela de Birmingham* (2006) o *Perspectivas teóricas en torno a la sociología de la cultura* (2009). Nos encontramos, por tanto, ante una obra muy pensada, con un amplio bagaje teórico pero también con planteamientos prácticos, y dirigi-